అధ్యయన గ్రంథం

ఎం.ఏ., తెలుగు

(ద్వితీయ సంవత్సరం)

సెమిస్టర్ - 3 : పేపర్ - 4

తెలుగు సాహిత్య ప్రక్రియలు

సంపాదకులు

ఆచార్య సాగి కమలాకర శర్మ

సంచాలకులు

ఆచార్య ఎన్.సిహెచ్. భట్రాచార్యులు

ఆచార్య జి. రాంరెడ్డి దూరవిద్యాకేంద్రం

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్ - 500007

పాఠ్యాంశాల రచయితలు

ఆచార్య ఎన్. భక్తవత్సల రెడ్డి
పూర్వ రిజిస్ట్రార్, పొట్టి శ్రీరాములు విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

ఆచార్య కసిరెడ్డి వెంకటరెడ్డి
పూర్వ అధ్యక్షులు, తెలుగుశాఖ, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

ఆచార్య సాగి కమలాకర శర్మ
అధ్యక్షులు, తెలుగుశాఖ, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

ఆచార్య గంపా వెంకట రామయ్య
ఆచార్యులు, భారతీయ భాషలు, అధ్యయన శాఖ, ఢిల్లీ విశ్వవిద్యాలయం, న్యూ ఢిల్లీ

ఆచార్య కరిమిండ్ల లావణ్య
డీన్, ఆర్ట్స్ ఫ్యాకల్టీ, తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయం, డిచ్‌పల్లి, నిజామాబాద్.

ఆచార్య వి. త్రివేణి
ఆచార్యులు, తెలుగు అధ్యయన విభాగం, హైదరాబాద్ కేంద్రీయ విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

ఆచార్య కాకునూరి సూర్యనారాయణ మూర్తి
ఆచార్యులు, తెలుగు శాఖ, ప్రభుత్వ సిటీ కళాశాల (స్వ), హైదరాబాద్.

డా. దహగాం సాంబమూర్తి
ప్రధానాచార్యులు (విశ్రాంత), ప్రభుత్వ ఉపాధ్యాయ విద్యా కళాశాల, వరంగల్.

డా. ఎస్. రఘు
అసోసియేట్ ప్రొఫెసర్, తెలుగుశాఖ, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

డా. సిహెచ్. లక్ష్మణ చక్రవర్తి
అధ్యక్షులు, తెలుగు శాఖ, తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయం, డిచ్‌పల్లి, నిజామాబాద్.

డా. దత్తయ్య అట్టెం
సహాయాచార్యులు, తెలుగుశాఖ, ఎస్.వి.కళాశాల, ఢిల్లీ విశ్వవిద్యాలయం, న్యూఢిల్లీ.

డా. జె. భారతి
అసోసియేట్ ప్రొఫెసర్, తెలుగుశాఖ, ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, అలేరు, యాదాద్రి భువనగిరి జిల్లా.

డా. డి. కామేశ్వర రావు
అధ్యాపకులు, రచయిత, పరిశోధకుడు, హైదరాబాద్.

డా. పత్తిపాక మోహన్
తెలుగు సంపాదకులు, నేషనల్ బుక్ ట్రస్ట్ ఆఫ్ ఇండియా.

శ్రీ ఎం. నారాయణ శర్మ
రచయిత, విమర్శకుడు, పరిశోధకుడు.

డా. ఎం. దేవేంద్ర
అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్, తెలుగు శాఖ, వీరనారి చాకలి ఐలమ్మ మహిళా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

డా. సిద్ధుల జ్యోతి
అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్, తెలుగు శాఖ, వీరనారి చాకలి ఐలమ్మ మహిళా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

డా. బోచ్కర్ ఓమ్ప్రకాశ్
తెలుగు ఉపాధ్యాయులు, అవధాని, నిజామాబాద్.

శ్రీ ఎం. విప్లవ కుమార్
పరిశోధకుడు, రచయిత, హైదరాబాద్.

తెలుగు సాహిత్య ప్రక్రియలు – విషయ క్రమం

I.	1. సాహిత్య ప్రక్రియ నిర్వచనం–వికాసం	.. డా. సిహెచ్. లక్ష్మణ చక్రవర్తి	1
	2. ప్రాచీన సాహిత్య ప్రక్రియలు	.. ఆచార్య కసిరెడ్డి వెంకటరెడ్డి	12
	3. ఆధునిక సాహిత్య ప్రక్రియలు	.. ఎం. నారాయణ శర్మ	22
	4. జానపద సాహిత్య ప్రక్రియలు	.. ఆచార్య ఎన్. భక్తవత్సల రెడ్డి	33
II.	5. పురాణాలు	.. డా. జె. భారతి	45
	6. ఇతిహాసాలు	.. డా. సిద్ధుల జ్యోతి	52
	7. కావ్యం	.. ఆచార్య సాగి కమలాకర శర్మ	59
	8. ప్రబంధం	.. డా. దత్తయ్య అట్టెం	69
	9. కథాకావ్యం	.. డా. ఎం. దేవేంద్ర	81
III.	10. పాట	.. ఎం. విప్లవ్ కుమార్	94
	11. ద్విపద	.. ఆచార్య కరిమిండ్ల లావణ్య	109
	12. శతకం	.. ఆచార్య సాగి కమలాకర శర్మ	119
	13. పదకవిత	.. ఆచార్య వి. త్రివేణి	138
	14. యక్షగానం	.. ఆచార్య కాకునూరి సూర్యనారాయణ మూర్తి	163
IV.	15. ఖండకావ్యం	.. డా. డి. కామేశ్వర రావు	172
	16. వచన కవిత	.. డా. ఎస్. రఘు	182
	17. మినీ కవిత	.. డా. ఎస్. రఘు	198
	18. గజల్	.. డా. పత్తిపాక మోహన్	207
	19. అవధానం	.. డా. బోచ్కర్ ఓమ్ప్రకాశ్	215
V.	20. యాత్రాచరిత్ర	.. డా. దహగాం సాంబమూర్తి	233
	21. స్వీయచరిత్ర – జీవితచరిత్ర	.. ఆచార్య గంపా వెంకటరామయ్య	242
	23. అనువాదం	.. డా. దత్తయ్య అట్టెం	252
	24. ప్రసార మాధ్యమాలకు రచన	.. డా. దహగాం సాంబమూర్తి	261
	22. పరిశోధన	.. ఆచార్య గంపా వెంకటరామయ్య	271

8. ప్రబంధము

విషయక్రమం

ఉద్దేశం

ప్రవేశిక

ప్రబంధం – నిర్వచనం

ప్రబంధం – ప్రత్యేకతలు

ప్రబంధం – లక్షణాలు

ప్రబంధ సాహిత్యం – సామాజిక నేపథ్యం

ప్రబంధం – రకాలు

మాదిరి పరీక్షాప్రశ్నలు

ఉద్దేశం

తెలుగు సాహిత్యాన్ని అత్యంత ప్రభావితం చేసిన సాహిత్య ప్రక్రియ ప్రబంధం. శ్రీకృష్ణదేవరాయల కాలంలో విస్తరించిన ఈ ప్రక్రియ ఎందరికో ఆదర్శప్రాయమైంది. అష్టదిగ్గజ కవులుగా గుర్తింపు పొందిన కవులు, వారి తరువాతి కవులు ఈ మార్గావలంబులు అయినారు. ఈ ప్రక్రియ కొన్ని ప్రత్యేక లక్షణాలతో రూపు దిద్దుకుంది. ఎన్నో ముఖ్యమైన, అధ్యయనం చేయదగినన్ని ప్రబంధాలు తెలుగు సాహిత్యాన్ని పరిపుష్టం చేసినాయి. ఈ విశిష్టమైన సాహిత్య ప్రక్రియ రూపాన్ని, వికాసాన్ని అధ్యయనం చేయడానికి ఈ పాఠం ఉద్దేశించబడింది.

ప్రవేశిక

సాహిత్య చరిత్రలో ప్రబంధం ఒక మైలు రాయి. ఒక యుగానికి **'ప్రబంధ యుగము'** ని తన పేరును సుస్థిరం చేసుకునేంత స్థాయిగలది ప్రక్రియ. ఇంతగా ప్రసిద్ధి పొందిన ప్రాచీన సాహిత్య ప్రక్రియ మరొకటి లేదని చెప్పవచ్చు. ప్రారంభం నుండి వస్తున్న సాహిత్యం యొక్క మూస ధోరణికి స్వస్తి చెప్పి కొత్త మార్పును తీసుకువచ్చిన ప్రక్రియ ప్రబంధం. అనేక రకాల వర్ణనల ద్వారా చెప్పదలచుకున్న విషయాన్ని మరింత స్పష్టంగా చెప్పిందీ ప్రక్రియ. మనుచరిత్ర, పారిజాతాపహరణం వంటి ప్రబంధాలు ఎన్నో జనహృదయరంజనమైనాయి. తెలుగు సాహిత్యాన్ని సుసంపన్నం చేసిన ఈ ప్రబంధ ప్రక్రియ విశేషాలు ఈ పాఠం ద్వారా తెలుసుకోవచ్చు.

ప్రబంధం - నిర్వచనం :

'ప్రబంధ' శబ్దాన్ని **'ప్రబధ్యతే ఇతిప్రబంధః'** అని వ్యుత్పత్తి. ప్రబంధమనగా **'ప్రకృష్టమైన బంధంగలది'**అని అర్థం. బంధం అంటే కూర్పు, నిర్మాణం. 'ప్ర' అనునది ఉపసర్గ. పదానికి ఉపసర్గ మరింత గాఢతను చేర్చుతుంది. ఇక్కడ కావ్యంలో ప్రత్యవయవానికి, వస్తువుకు ప్రకృష్టమైన కూర్పు (బంధం) గల రచన అని తాత్పర్యం.